

Afwijkend gekleurde Scholeksters

C. W. Moeliker

Op 4 maart 1978 ontdekte ik samen met mijn vader en broer langs de oostkant van de Grevelingendam ca. 800 m van Bruinisse (Z.) een Scholekster (*Haematopus ostralegus*) die een afwijkend kleurenpatroon had.

De Scholekster foerageerde in een ondiep plasje op een slikplaat, ongeveer 75 m van ons vandaan.

We hebben toen de volgende beschrijving gemaakt: Snavel oranje; poten lichtrood; kop zeer bruin, witachtig rond de ogen en de snavelbasis; hals, rug, borst, kleine slagpennen, vleugeldekveren en schouderveren egaal lichtbruin; grote slagpennen licht kanarie geel, het felst gekleurd aan de uiteinden. Onderdelen en de plek rond de vleugelbocht helder wit. De kop was lichter gekleurd dan de rest van de bovendelen en de grote slagpennen staken door hun gele kleur duidelijk af tegen de helder witte onderdelen en de lichtbruine bovendelen. De houding, grootte en voortbeweging als 'normale' Scholekster. De vogel werd niet in de vlucht waargenomen omdat hij zich steeds rennend uit de voeten maakte. Hij werd door zijn (verspreid) aanwezige soortgenoten getolereerd. Enige agressie werd tegenover een Bontbekplevier waargenomen.

In de literatuur vond ik twee artikelen waarin afwijkend gekleurde Scholeksters ter sprake komen: Van den Bergh (1977) ver-

meldt twee waarnemingen van Scholeksters met veldkenmerken die overeenkomsten vertonen met mijn waarneming. De eerste waarneming betreft een Scholekster die werd gezien op 15 januari 1976 op een hoogwater-vluchtplaats langs het Volkerak bij St. Philipsland (Z.). De normaliter zwarte partijen waren bij deze Scholekster lichtbruin, de wangen waren wit en op de rug waren enkele witte vlekken aanwezig. De snavel-, poot- en oogkleuren waren normaal.

De tweede waarneming betreft een vrijwel identiek gekleurd exemplaar, dat werd waargenomen op 17 juli 1976 in de Greffelkampse Broek bij Didam (Gld.). Van Beusekom (1977) vermeldt, naar aanleiding van dit artikel (Van den Bergh 1977) een waarneming van een afwijkend gekleurde Scholekster die werd gezien op 7 juni 1928 in de buurt van het voormalige natuurgebied „De Beer” (Z.H.). Hij geeft de volgende beschrijving: „... de snavel was gelijk, misschien iets bleker dan van de andere Scholeksters, maar wat bij een gewone Scholekster zwart is, dat was bij

Ook albino Scholeksters worden nog wel eens gezien. Texel, Mokbaal, 11 mei 1979. Foto: Jos Jaspers.

hem grijsbruin, het bruin van een Oeverlooptertje (Van Beusekom e.a. 1930).

Tot nu toe zijn er dus vier waarnemingen van Scholeksters met dergelijke kleurafwijkingen bekend. Men kan zich echter wel afvragen of er bij de waarnemingen van 15 januari 1976 en 4 maart 1978 sprake is geweest van twee verschillende exemplaren. Ik vind dat, ondanks het feit dat de gebieden waar die twee Scholeksters werden waargenomen, (resp. het Volkerak bij St. Philipsland en de oostkant van de Grevelingendam) vrij dicht bij elkaar liggen (4-6 km.), men op grond van de geheel verschillende beschrijvingen, (het ex. van 4 maart 1978 had gelige grote slagpennen en een egaal lichtbruine rug, terwijl het ex. van 15 januari 1976 géén gelige grote slagpennen had en bovendien op de rug enkele witte vlekken vertoonde) zou kunnen concluderen dat er sprake is geweest van twee verschillende Scholeksters.

Een argument tegen deze hypothese is echter dat er bij het exemplaar van 15 januari

● C. W. Moeliker, Oude Raadhuislaan 43a, 3054 NP Rotterdam.
Met dank aan Drs. C. J. Heij, voor het doorlezen van dit artikel.

LITTERATUUR:

- Bergh, L. M. J. van den (1977): Over veldwaarnemingen van afwijkend gekleurde vogels. *De Levende Natuur* 80 (9): 214-215.
Beusekom, G. van (1977): Over afwijkend gekleurde vogels of het nut van een oud dagboek. *De Levende Natuur* 80 (11): 261-262.
Beusekom, G. van, F. J. P. Kooymans, M. G. Rutten & N. Tinbergen (1930): *Het Vogeleiland. Laren* (N.H.).

Olievervuiling op zee

Eén der belangrijkste bronnen van olievervuiling op zee is het operationeel lozen door schepen. Het gaat daarbij om het op zee schoonmaken van tankers, lozen van ballastwater e.d.

Volgens recente schattingen (1977) betreft het circa 2,9 miljoen ton olie per jaar. Dit is aanzienlijk meer dan de hoeveelheid die ten gevolge van ongelukken in zee terecht komt. Deze bedraagt ongeveer 0,7 miljoen ton per jaar.

De zeven landen aan de Oostzee zijn nu, blijkens een bericht van 3 juli j.l., een experiment begonnen dat ten doel heeft schepen die olie lozen, op te sporen. Dit gebeurt met behulp van metaal-mengsels, die identificatie van een schip aan de hand van in zee gevonden olie mogelijk maken.

De Werkgroep Noordzee heeft minister Tuijnman van Verkeer en Waterstaat per brief verzocht te onderzoeken wat de effecten van deze metaal-mengsels op het mariene milieu zijn en wat de mogelijkheden zijn van deze en andere identificatie-methoden.

De Werkgroep Noordzee acht het van groot belang dat een dergelijk identificatiesysteem ook op de Noordzee wordt toegepast.

Deze toepassing zou uiteraard door de Noordzeestaten gezamenlijk dienen te geschieden. Daartoe zou aangesloten kunnen worden bij het Haags Memorandum. In dat kader kwamen in 1978 de scheepvaartinspecties van de Noordzeestaten overeen de controle van buitenlandse schepen in de havens van de Noordzee te uniformeren.

1976 een kleurverandering is opgetreden tijdens de periode van ruim twee jaar die er tussen de waarnemingen is geweest. Dit argument ligt echter niet voor de hand, als men in ogenschouw neemt dat deze kleurafwijkingen hoogst waarschijnlijk een gevolg zijn van pigmentafwijkingen, hetgeen een erfelijke kwestie is, en m.i. niet in zo'n grote mate kan veranderen.

Uit de beschrijvingen concludeer ik, dat onder de vier besproken afwijkend gekleurde Scholeksters enige variatie bestaat m.b.t. de bovendelen. In het algemeen concludeer ik dat de normaliter zwarte partijen kleurafwijkingen vertonen. De onderdelen, en de snavel-, poot- en oogkleur echter niet.

Om een beter inzicht in de variaties van kleurafwijkingen bij de Scholekster en het voorkomen van dit verschijnsel, houd ik mij aanbevolen voor eventuele waarnemingen (ook uit niet-recente jaren), en andere gegevens.

Over de Noordzee

De Werkgroep Noordzee (postbus 90, 8860 AB Harlingen, 05178-5541) gaf een brochure uit 'Over de Noordzee' waarin de problemen van de Noordzee onder de aandacht worden gebracht. Beoogd wordt een overzicht te geven van wat zich zoal op de Noordzee afspeelt en wellicht ooit nog eens zal afspelen, maar daar óók de gevolgen van aan te geven, en welke maatregelen genomen zouden moeten worden. Deze brochure geeft aan in welke richting de Werkgroep Noordzee wil werken, waarop zij haar activiteiten zal gaan richten.

Gerard Peet: *Over de Noordzee*. 56 pag., geïllustreerd met pentekeningen (1978). Uitg. Werkgroep Noordzee, Het Waddenhuis, postbus 90, 8860 AB Harlingen. Prijs f 5,-.

Studies over de Oeverwaluw

In 'Bird Study' volume 26 (2), juni 1979 verschenen 8 artikelen over de Oeverwaluw. Het is bijzonder interessant te vernemen wat het veldonderzoek van een speciale vogelsoort voor gegevens kan opleveren. Ook terugmeldingen van geringde Oeverwaluwen worden uitvoerig behandeld.

- Nadere inlichtingen over dit nummer verkrijgbaar bij Mrs. Gwen Bonham, British Trust for Ornithology, Beech Grove, Tring, Hertfordshire HP23 5NR, Engeland.